

LATINALAINEN AMERIikka JA KARIBIAN ALUE

Euroopan unionin suhteet Latinalaiseen Amerikkaan ja Karibian alueeseen ovat monitahoiset, ja niitä ylläpidetään eri tasoilla. EU pyrkii vahvistamaan ja nykyaikaistamaan alueiden välistä strategista kumppanuutta EU:n suhteita Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen kanssa koskevan uuden toimintasuunnitelman mukaisesti. EU toimii yhdessä koko alueen kanssa valtion- ja hallitusten johtajien välisten huippukokousten ja parlamentaarisen diplomatian kautta, ja sopimukset ja poliittinen vuoropuhelu sitovat EU:n Karibian alueeseen, Keski-Amerikkaan, Andien yhteisöön, Mercosuriin ja yksittäisiin valtioihin.

OIKEUSPERUSTA

- Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V osasto (EU:n ulkoinen toiminta)
- Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen I–III ja V osasto (yhteinen kauppapolitiikka, kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu sekä kansainväliset sopimukset).

ALUEIDEN VÄLISEET SUHTEET

EU sekä Latinalainen Amerikka ja Karibian alue (LAC) ovat luonnollisia kumppaneita, joilla on läheiset poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset siteet. EU:lla on laaja sopimusverkosto, joka kattaa 27 maata alueen 33 maasta. Myös taloudelliset siteet ovat vahvat: EU on alueen suurin investoija, kolmanneksi suurin kauppakumppani ja johtava kehitysyhteistyön rahoittaja. EU- ja LAC-maat muodostavat yhdessä yli kolmanneksen Yhdistyneiden kansakuntien (YK) jäsenmaista, ja ne kannattavat vahvaa sääntöihin perustuvaa monenvälistä järjestelmää.

Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja komissio antoivat 7. kesäkuuta 2023 [yhteisen tiedonannon "Uusi toimintasuunnitelma EU:n suhteille Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen kanssa"](#), jonka tavoitteena on vahvistaa suhteita ja uudistaa EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen kumppanuus. Siinä keskitytään kuuteen ensisijaiseen alaan, jotka ovat

- uudistettu poliittinen kumppanuus
- yhteisen kauppapoliittisen ohjelman vahvistaminen
- Global Gateway -investointistrategia oikeudenmukaisen vihreän ja digitaalisen siirtymän vauhdittamiseksi ja eriarvoisuuteen puuttumiseksi
- voimien yhdistäminen oikeusasioissa, kansalaisten turvallisuuden takaamiseksi ja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi
- yhteistyö rauhan ja turvallisuuden, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, ihmisoikeuksien ja humanitaarisen avun edistämiseksi
- ihmisten välisen elinvoimaisen kumppanuuden luominen.

Tiedonannossa tunnustetaan parlamentaarinen diplomatia alueiden välisten suhteiden keskeiseksi osatekijäksi ja mainitaan erityisesti EU:n ja Latalalaisen Amerikan parlamentaarisen edustajakokouksen (EuroLat) rooli.

A. Huippukokoukset

EU:n ja LAC-maiden ensimmäinen huippukokous pidettiin Rio de Janeirossa kesäkuussa 1999. Kokouksessa perustettiin alueiden välinen strateginen kumppanuus. Kuudes ja viimeinen EU:n ja LAC-maiden huippukokous pidettiin Madridissa vuonna 2010. Tuolloin perustettiin EU–LAC-säätiö, jonka tehtävänä oli vahvistaa ja edistää alueiden kahdenvälistä strategista kumppanuutta.

Vuonna 2010 perustettu Latalalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisö (CELAC) on 33 Latalalaisen Amerikan ja Karibian maan alueellinen ryhmittymä. EU:n ja CELACin väliset alueelliset huippukokoukset ovat nyt niiden tärkein vuoropuhelu- ja yhteistyöfoorumi maailmanlaajuisiin haasteisiin vastaamiseksi. EU:n ja CELACin kolmas valtion- tai hallitusten päämiesten huippukokous pidettiin Brysselissä 17. ja 18. heinäkuuta 2023 kahdeksan vuotta edellisen huippukokouksen jälkeen. EU:n ja CELAC-maiden johtajat sitoutuivat uudistamaan ja vakiinnuttamaan pitkäaikaisen kumppanuutensa. Huippukokouksen aiheena oli alueiden välisen kumppanuuden uudistaminen rauhan ja kestävän kehityksen vahvistamiseksi, ja siinä keskusteltiin useista eri aiheista, kuten yhteistyön tehostamisesta monenvälisillä foorumeilla, maailmanlaajuisesta rauhasta ja turvallisuudesta, kaupasta ja investoinneista, ilmastonmuutoksen torjunnasta sekä oikeus- ja turvallisuusasioista. Euroopan parlamentin puhemies Roberta Metsola osallistui huippukokoukseen. Hänen puheensa keskittyi siihen, miten tärkeää on edetä vireillä olevissa kauppa- ja assosiaatiosopimuksissa. Huippukokouksen päätteeksi annettiin [EU:n ja CELACin vuoden 2023 huippukokouksen julkilausuma](#), jonka kaikki EU:n ja CELACin maat yhtä lukuun ottamatta hyväksyivät. Tapahtuman aikana julkaistiin myös [EU:n ja CELACin vuosien 2023–2025 etenemissuunnitelma](#), ja maat päättivät isännöidä tulevia huippukokouksia joka toinen vuosi. Seuraava on määrä järjestää Kolumbiassa vuonna 2025.

B. Parlamentaarinen ulottuvuus

EU:lle ja LAC-maille parlamentaarinen diplomatia on keskeinen kanava vuoropuhelulle, ajatusten vaihdolle ja parhaiden käytäntöjen jakamiselle. Säännöllinen yhteydenpito Euroopan parlamentin ja Latalalaisen Amerikan parlamentaarikkojen välillä alkoi vuonna 1974, jolloin järjestettiin ensimmäinen parlamenttien välinen kokous. Kokous pidetään joka toinen vuosi, ja niitä on tähän mennessä ollut 17.

Vuonna 2006 EU:n ja Latalalaisen Amerikan parlamentaarinen edustajakokous, tai [EuroLat](#), perustettiin alueiden kahdenvälisen strategisen kumppanuuden parlamentaariseksi toimielimeksi. Se on foorumi, jolla voidaan käsitellä, seurata ja tarkastella kaikkia kumppanuuteen liittyviä asioita.

Siihen kuuluu 150 jäsentä: 75 jäsentä Euroopan parlamentista ja 75 jäsentä Latalalaisen Amerikan alueellisten ryhmittymien parlamenteista, mukaan luettuina Latalalaisen Amerikan parlamentti, Andien parlamentti, Keski-Amerikan parlamentti ja Mercosurin parlamentti sekä Chilen ja Meksikon kongressit.

EuroLat on keskustellut muun muassa digitalisaatiosta ja digitaalitaloudesta, kyberturvallisuudesta ja tekoälystä, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta, elintarviketurvasta ja ilmastomuutoksesta, ja se on kutsunut koolle yhteensä 15 täysistuntoa vuodesta 2006 lähtien. [EuroLatin viimeisin täysistunto](#) pidettiin heinäkuussa 2023 Madridissa Espanjassa.

EU:n ja CELACin kolmannen huippukokouksen yhteisessä julistuksessa tunnustettiin parlamentaarinen diplomatia alueiden välisten suhteiden tärkeäksi ulottuvuudeksi ja kiitettiin EuroLatin rakentavaa roolia tässä suhteessa. Lisäksi EuroLatin yhteispuheenjohtajat antoivat huippukokouksessa julkilausuman, jossa keskityttiin siihen, että on tärkeää tehdä ilmastomuutosta ja monenvälisyyden elvyttämistä koskevia kahdenvälisiä kauppaa- ja assosiaatiosopimuksia.

EU:n parlamentaariset suhteet Karibian alueen maihin kuuluvat AKT-järjestön^[1] ja EU:n yhteisen parlamentaarisen edustajakokouksen toimivaltaan. Samoan sopimusta on sovellettu vuodesta 2024, ja se on tuonut esiin alueiden erityistarpeet. Tämä johti EU:n ja Karibian parlamentaarisen edustajakokouksen perustamiseen. Uusi elin piti [järjestäytymiskokouksensa](#) helmikuussa 2024 Angolassa, ja siihen kuuluu 15 Euroopan parlamentin jäsentä ja yksi parlamentin jäsen kustakin Karibian alueen maasta. Edustajakokous hyväksyi ensimmäisessä kokouksessaan [työjärjestyksensä](#), jossa määrätään Karibian alueella ja Euroopan unionissa vuorotellen järjestettävästä vuosittaisesta edustajakokouksesta. Seuraava kokous pidetään Karibian alueella vuonna 2025.

SUHTEET ALUEELLISIIN RYHMITTYMIIN

A. Andien yhteisö (Bolivia, Ecuador, Kolumbia ja Peru)

Joulukuussa 2003 EU ja Andien alue allekirjoittivat poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen, jossa yhteistyön piiriin lisättiin useita uusia aloja, mutta se ei ole tullut vielä voimaan. Neuvottelut assosiaatiosopimuksesta alkoivat kesäkuussa 2007 ja johtivat lopulta [kauppasopimukseen Perun ja Kolumbian kanssa](#) maaliskuussa 2010. Kesäkuussa 2012 allekirjoitettu sopimus, jonka Euroopan parlamentti ratifioi joulukuussa 2012, tuli voimaan Perun osalta 1. maaliskuuta 2013 ja Kolumbian osalta 1. elokuuta 2013. Sillä vapautetaan teollisuustuotteiden ja kalatalousalan tuotteiden kauppa kymmenessä vuodessa kokonaan (suurin osa tulleista poistetaan sen voimaantulon yhteydessä) ja parannetaan maataloustuotteiden markkinoillepääsyä. Sen piiriin kuuluvat julkiset hankinnat, investoinnit, ihmisoikeudet sekä työ- ja ympäristönormit. Ecuador liittyi kauppasopimukseen 1. tammikuuta 2017. Bolivia voi myös hakea liittymistä siihen, mutta ei ole vielä tehnyt sitä. Sopimuksen täysimääräinen täytäntöönpano edellyttää vielä viimeisen jäsenvaltion eli Belgian ratifiointia.

[1] Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden järjestö

B. Karibian alue

EU:n ja Karibian alueen suhteita muokkaavat erilaiset päällekkäiset institutionaaliset kehykset, kuten Samoan sopimus ja sen Karibian aluetta koskeva pöytäkirja, joka kattaa 15 Karibian alueen valtiota^[2].

[EU:n ja Karibian alueen yhteisessä kumppanuusstrategiassa](#) tarjotaan jäsennellyt puitteet laajemmalle ja syvemmälle vuoropuhelulle ja yhteistyölle. EU on Karibian alueen tärkein kauppakumppani. Tärkein alueellinen kumppani EU:n kanssa käytävässä taloudellisessa vuoropuhelussa on Karibian AKT-valtioiden foorumi (Cariforum). Siihen kuuluu Karibian yhteisön jäseniä ja Dominikaaninen tasavalta. Vuonna 2008 ne allekirjoittivat [CARIFORUM-valtioiden sekä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden talouskumppanuussopimuksen](#), joka on laaja-alainen vapaakauppa- ja taloussopimus.

Neuvottelut poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevan sopimuksen tekemisestä Kuuban kanssa aloitettiin huhtikuussa 2014, ja ne saatiin onnistuneesti päätökseen maaliskuussa 2016. Sopimusta on sovellettu väliaikaisesti 1. marraskuuta 2017 lähtien. Se voi tulla voimaan täysimääräisesti vasta kun kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat ratifioineet sen. Poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevassa sopimuksessa on kolme päälukua, jotka koskevat poliittista vuoropuhelua, yhteistyötä ja alakohtaista vuoropuhelua sekä kauppaa.

C. Keski-Amerikka (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua ja Panama)

Kesäkuussa 2012 allekirjoitettu assosiaatiosopimus Keski-Amerikan kanssa oli EU:n ensimmäinen tämän tyyppinen alueiden välinen sopimus. Euroopan parlamentti ratifioi sopimuksen joulukuussa 2012. Se muodostuu kolmesta pilarista – poliittisesta vuoropuhelusta, yhteistyöstä ja kaupasta – ja siinä asetetaan tavoitteeksi kehittää etuoikeutettu poliittinen kumppanuus, joka perustuu arvoihin, periaatteisiin ja yhteisiin tavoitteisiin. Sen tavoitteena on myös parantaa ihmisoikeuksia, vähentää köyhyyttä, torjua eriarvoisuutta, ehkäistä konflikteja ja edistää hyvää hallintotapaa, turvallisuutta, alueellista yhdentymistä ja kestävä kehitystä. Assosiaatiosopimuksella myös vapautetaan teollisuustuotteiden ja kalatalousalan tuotteiden kauppaa sekä poistetaan suurin osa maataloustuotteiden tulleista. Vuodesta 2013 lähtien ainoastaan sopimuksen kauppaa koskevaa lukua on sovellettu väliaikaisesti. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat nyt ratifioineet sopimuksen, ja sen odotetaan tulevan voimaan vuonna 2024. Parlamentaarinen assosiaatiovaliokunta seuraa sopimuksen täytäntöönpanoa, mikä laajentaa toimintamahdollisuuksia parlamentaarisella tasolla.

D. Mercosur (Argentiina, Brasilia, Paraguay ja Uruguay)

Neuvottelut assosiaatiosopimuksesta, johon sisältyy poliittinen vuoropuhelu, yhteistyö ja vapaakauppa, käynnistettiin Mercosurin kanssa vuonna 1999. Poliittinen sopimus saatiin aikaan vuonna 2019. Assosiaatiosopimuksen ratifiointi kuitenkin keskeytettiin, koska presidentti Bolsonaro'n hallituksen aikana Brasilian ympäristö- ja ihmisoikeusnormit herättivät huolta. Neuvotteluja jatkettiin, kun presidentti Lula da Silva valittiin vuonna 2022, mutta hyväksymisprosessi on tällä hetkellä umpikujassa. Sopimuksen voimaantulo hyödyttäisi EU:n vientiä Mercosur-maihin,

[2] Antigua ja Barbuda, Belize, Bahama, Barbados, Dominica, Dominikaaninen tasavalta, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaika, Saint Kitts ja Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ja Grenadiinit, Suriname, Trinidad ja Tobago.

kun tullit poistettaisiin 91 prosentilta tuotteista ja monien tuotteiden tullimaksuja alennettaisiin. EU puolestaan poistaisi tullit 92 prosentilta Mercosur-maista tuotavista tuotteista, mutta säilyttäisi herkkien maataloustuotteiden tariffikiintiöt.

SUHTEET YKSITTÄISTEN MAIDEN KANSSA

A. Brasilia

EU:n ja Brasilian strateginen kumppanuus perustettiin vuonna 2007. Tämän kumppanuuden myötä EU ja Brasilia tekevät yhteistyötä ja käyvät poliittista vuoropuhelua yli 30:llä yhteistä etua koskevalla alalla, mukaan lukien kansainvälinen rauha ja turvallisuus, ihmisoikeudet, julkisen sektorin hallinnointi, talous- ja rahoitusasiat, innovointi, sosiaalipolitiikka, koulutus, ympäristö ja alueellinen yhdentyminen. EU:n ja Brasilian strategiseen kumppanuuteen sisältyy myös Brasilian kansalliskongressin ja Euroopan parlamentin välinen [säännöllinen vuoropuhelu](#). Lula da Silvan valinta Brasilian presidentiksi vuonna 2022 johti EU:n ja Brasilian suhteiden voimakkaaseen elpymiseen tammikuussa 2023 hänen astuttuaan virkaan, minkä tuloksena molemmat osapuolet muun muassa tekivät useita korkean tason vierailuja. Vuonna 2023 Brasiliassa vieraili jopa neljä Euroopan parlamentin valtuuskuntaa^[3]. EU:n ja Brasilian huippukokous on tarkoitus järjestää vuonna 2024.

B. Chile

EU teki assosiaatiosopimuksen Chilen kanssa vuonna 2002. Neuvottelut assosiaatiosopimuksen nykyaikaistamiseksi ja sen korvaamiseksi laajennetulla puitesopimuksella aloitettiin marraskuussa 2017 ja saatiin päätökseen joulukuussa 2022. Euroopan parlamentti hyväksyi sen helmikuussa 2024. Parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto ovat hyväksyneet väliaikaisen kauppasopimuksen, joka sisältää ainoastaan puitesopimuksen kauppaa ja investointeja koskevat osat ja joka on ratifioitava ainoastaan EU:n tasolla. Kun Chile on saanut sisäisen ratifiointiprosessinsa päätökseen, väliaikainen kauppasopimus tulee voimaan. Väliaikaisen kauppasopimuksen voimassaolo päättyy, kun puitesopimus tulee voimaan kaikkien jäsenvaltioiden ratifioitua sen.

Uudistettu sopimus koostuu poliittista vuoropuhelua ja yhteistyötä koskevasta pilarista sekä kauppaa ja investointeja koskevasta pilarista. Se parantaa EU:n ja Chilen kauppaa- ja investointisuhteita, sisältää sitovia ympäristö- ja työsitoumuksia, helpottaa kriittisten raaka-aineiden saatavuutta ja sisältää ensimmäistä kertaa EU:n sopimuksessa erityisen luvun kaupasta ja sukupuolten tasa-arvosta. [EU:n ja Chilen parlamentaarinen sekavaliokunta](#) on seurannut assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanoa vuodesta 2003 lähtien ja jatkaa puitesopimuksen seurantaa järjestämällä kaksi vuosikokousta.

C. Meksiko

Meksiko on ainoa maa, jonka kanssa EU:lla on sekä assosiaatiosopimus että strateginen kumppanuus. EU:n ja Meksikon välinen [taloudellista kumppanuutta, poliittista yhteensovittamista sekä yhteistyötä koskeva sopimus](#), joka tunnetaan myös EU-Meksiko-sopimuksena, tuli voimaan vuonna 2000. Sillä institutionalisoitiin

[3]Suhteista Brasilian liittotasavaltaan vastaava valtuuskunta, ulkoasiainvaliokunta, kansainvälisen kaupan valiokunta ja ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunta.

poliittinen vuoropuhelu, laajennettiin yhteistyöaloja, mukaan lukien demokratia ja ihmisoikeudet, ja luotiin EU:n ja Meksikon vapaakauppa-alue. Toukokuussa 2016 aloitettiin neuvottelut Meksikon kanssa EU-Meksiko-sopimuksen nykyaikaistamiseksi. Huhtikuussa 2018 osapuolet pääsivät periaatteelliseen sopimukseen kauppaa koskevista luvuista, ja huhtikuussa 2020 ne pääsivät yhteisymmärrykseen viimeisistä avoinna olevista näkökohdista. Sopimus odottaa vielä ratifiointia.

Strateginen kumppanuus perustettiin vuonna 2009, ja sillä oli kaksi tavoitetta: EU:n ja Meksikon yhteistyön ja koordinoinnin vahvistaminen monenkeskisellä tasolla maailmanlaajuisissa kysymyksissä sekä kahdenvälisten suhteiden ja aloitteiden poliittisen painoarvon lisääminen. Strategisen kumppanuuden aikana on järjestetty kolme EU:n ja Meksikon huippukokousta, joista viimeisin kesäkuussa 2015. EU:n ja Meksikon välillä käydään säännöllistä korkean tason vuoropuhelua eri aiheista, kuten ihmisoikeudet, turvallisuus ja lainvalvonta, talouskysymykset, ympäristö ja ilmastonmuutos. [EU:n ja Meksikon parlamentaarinen sekavaliokunta](#) on seurannut EU-Meksiko-sopimuksen täytäntöönpanoa vuodesta 2005. Parlamentaarinen sekavaliokunta kokoontuu yleensä kahdesti vuodessa, ja se on keskeinen keskustelufoorumi.

Jonas Kraft / Clotilde Chantal Claudie Sebag
04/2024